

FORMELE DE VENIT. SALARIUL, PROFIT SAU RENTĂ?

Veronica Iliescu, Liceul „Marin Preda”, București

INTRODUCERE

Formele de venit în economia de piață au ca surse de formare fie munca, în cazul salariului, fie proprietatea, în cazul profitului, dobânzii, rentei.

Ele sunt modalități de a-i recompensa pe agenții economici pentru participarea lor la desfășurarea activității economice, în calitate de proprietari ai factorilor de producție.

Salariul, profitul, dobânda și renta depind ca mărime una de cealaltă, astfel încât creșterea unei forme de venit poate determina reducerea altora (de exemplu, creșterea salariului, dobânzii sau rentei determină scăderea profitului).

CONCEPTE

- Salariul
- Profitul
- Dobânda
- Renta

STANDARDE DE CONȚINUT

Salariul este venitul posesorilor factorului muncă ca plată sau recompensă bănească pentru munca prestată. El se formează pe piața muncii prin confruntarea cererii cu oferta de muncă, iar mărimea sa depinde de eficiența cu care este utilizat factorul muncă (productivitatea muncii).

Profitul este un venit rezidual pe care îl obțin proprietarii mijloacelor de producție (bunurilor de capital) ca recompensă pentru utilizarea eficientă a acestui factor. Apare ca diferență între valoarea vânzărilor unei firme (cifra de afaceri - C.A.) sau venitul total încasat și costul total.

Dobânda apare ca venit pe care îl obțin băncile pentru creditele acordate (dobânda încasată - Dî) și deponenții, pentru depozitele bancare (dobânda plătită - Dp). Se formează pe piața monetară (sau pe cea financiară, dacă este vorba de dobânda obligațiunilor) prin confruntarea cererii cu oferta de credite.

Renta este forma de venit însușită de proprietarii de pământ (renta funciară), ai terenurilor sau altori factori rari, pentru contribuția pe care factorul de producție natural o are la desfășurarea activității economice.

OBIECTIVE

Elevii vor:

1. defini salariul, profitul, dobânda și renta;
2. descrie formele salariului, tipurile de profit și de rentă;
3. identifica criteriile de clasificare a formelor de venit;
4. enumera și calculeze indicatorii formelor de venit;
5. stabilească asemănări și deosebiri dintre formele de venit;
6. propună și rezolve probleme utilizând corect formulele indicatorilor prin care se exprimă formele de venit;
7. argumente de ce au ales o anumită formă de venit și ilustrează printr-un exemplu avantajul alegerii făcute.

DESCRIEREA LECTIEI

Prin prezentarea unui tabel sintetic al formelor de venit specifice economiei de piață și utilizând ca strategii didactice conversația euristică și problematizarea, profesorul familiarizează elevii cu conceptele lecției.

Printr-o activitate de joc de rol, elevilor li se cere să-și imagineze că sunt posesorii unor factori de producție diferiți și că inițiază anumite afaceri economice sau desfășoară anumite activități (unii sunt întreprinzători care vor obține profit, alții își vor folosi propria capacitate de muncă obținând salariu; unii vor fi proprietari de bănci sau deponenți și vor încasa dobândă, alții proprietari de terenuri, obținând rentă).

Această lecție îi va ajuta pe elevi să înțeleagă avantajele și dezavantajele obținerii diverselor forme de venit și să aleagă forma de venit dorită, potrivit criteriilor de raționalitate.

TIMPUL NECESAR : 2 ore

MATERIALE

- Fișa de lucru nr. 1 : *Formele de venit*, câte una pentru fiecare elev
- Folia transparentă nr. 1: *Formele de salariu*
- Folia transparentă nr. 2: *Tipurile de profit*
- Anexa 1: *Formele de venit în economia de piață*

PROCEDEE

1. Anunțați tema lecției, scopul și obiectivele ei. Explicați elevilor că posesorii factorilor de producție obțin venituri sub diferite forme: salariu, profit, dobândă sau rentă.

2. Întrebați clasa:

Ce fel de venit ați prefera să realizați: profit, dobândă, rentă sau salariu?

Toți cei care preferă o anumită formă de venit vor forma un grup. Se vor constitui deci 4 grupuri. Sarcina fiecărui grup este să analizeze forma de venit pe care au ales-o. Distribuți grupurilor Fișa de lucru: *Formele de venit* și Anexa *Formele de venit în economia de piață* și cereți-le să completeze fișa pe baza informațiilor din anexă. Precizați-le faptul că un elev din fiecare grup va trebui să justifice în fața clasei de ce el și colegii săi au ales forma de venit respectivă și va prezenta un exemplu de activitate care asigură obținerea venitului respectiv. Timp de lucru: 10 min.

3. Invitați elevii desemnați de fiecare grup să prezinte clasei informațiile pe care le-au selectat. Comentați prezentările, subliniind următoarele:

- **salariul** este un venit pe care îl obțin angajații, în calitate de posesori ai forței de muncă;
- **profitul** este venitul pe care îl obțin întreprinzătorii, proprietari de capital, care își asumă riscul inițierii unei afaceri;
- **dobânda** este venitul pe care îl obțin deponenții pentru banii pe care îi pun la dispoziție băncilor sau băncile pentru creditele acordate;
- **renta** este venitul pe care îl obțin proprietarii de terenuri.

4. Discutați despre salariu.

Definiți salariul și explicați diferența dintre salariul nominal și cel real, precizând faptul că salariul nominal reprezintă suma de bani pe care o primește angajatul pentru munca depusă iar salariul real reprezintă volumul de bunuri și servicii ce se poate cumpăra cu salariul nominal.

Întrebați:

- a. **De ce angajații sunt interesați de creșterea salariului real mai mult decât de creșterea celui nominal?** (Răspuns: *Pentru că salariul real este cel care reflectă nivelul lor de trai.*)
- b. **Ce factori determină mărimea salariului real și cum se modifică acesta datorită acțiunii respectivilor factori?** (Răspuns: *Salariul real depinde de mărimea celui nominal și de prețuri. Salariul real crește atunci când:*
 - *salariul nominal rămână neschimbat, dar prețurile scad;*
 - *salariul nominal crește, dar prețurile rămân neschimbate;*
 - *salariul nominal crește într-o măsură mai mare decât cresc prețurilor;*
 - *salariul nominal scade într-o măsură mai mică decât scad prețurile;*
 - *salariul nominal crește, dar prețurile scad.*)

Exemplificați efectele modificării salariului nominal și prețurilor asupra salariului real prezentând următoarea situație:

În decurs de un an, salariul nominal a crescut cu 40%, dar prețurile au crescut cu 60%.

Cereți unui elev să calculeze la tablă indicele salariului real ($I_{SR} = 140\% : 160\% = 87,5\%$) și să îl interpreteze (*salariul real a scăzut cu 12,5%.*)

Proiectați Folia transparentă nr. 1: *Formele de salariu*. Precizați criteriile de clasificare și explicați fiecare formă în parte.

5. Discutați despre profit.

Definiți masa și rata profitului drept sumă de bani pe care o reprezintă profitul unui agent economic, respectiv, raport procentual între profit și cifra de afaceri sau capital sau cost. Dați următorul exemplu:

Încasări totale $V = 200$ u.m.

Costul total $CT = 130$ u.m.

Profitul total

$Pr = V - CT = 200 - 130 = 70$ u.m.

Rata profitului

$R_{pr/CA} = 35\%$

$R_{pr/CT} = 53,85\%$

Proiectați Folia transparentă nr. 2: *Tipurile de profit* și explicați fiecare tip de profit în parte.

6. Discutați despre dobândă.

Întrebați:

Care este venitul rezultat din acordarea unui împrumut? (Răspuns: *Dobânda*)

Explicați elevilor că băncile lucrează cu două tipuri de dobândă: dobânda încasată pentru creditele acordate (D_i) și dobânda plătită deponenților (D_p). Din câștigul obținut ca diferență dintre dobânda încasată și cea plătită, banca scade cheltuielile de funcționare, iar ceea ce rămâne este profitul ei. (Pr bancar = $D_i - D_p -$ Cheltuielile de funcționare ale băncii).

Cereți elevilor să rezolve următoarea problemă:

O bancă acordă un credit $C = 100.000$ u.m.

Rata dobânzii la credite este $d' = 20\%$, iar la depuneri $d' = 15\%$. Împrumutul se acordă pentru un an. Cheltuielile de funcționare ale băncii sunt de 3.000 u.m.

Calculați dobânda și profitul băncii.

(Rezolvare:

$D_i = 100.000 \cdot 20/100 = 20.000$ u.m.

$D_p = 100.000 \cdot 15/100 = 15.000$ u.m.

Pr bancar = $D_i - D_p -$ Cheltuieli de funcționare =
 $20.000 - 15.000 - 3.000 = 2.000$ u.m.)

7. Discutați despre rentă.

Definiți conceptele de **rentă**, **rentă funciară**, **rentă absolută**, **rentă diferențială I și II** și explicați diferențele dintre ele.

(*Renta reprezintă venitul încasat de proprietarii de pământ sau terenuri sau ai altor factori rari.*

Dacă doi proprietari de pământ au suprafețe de teren de aceeași mărime dar cu grade diferite de fertilitate, rezultatele pe care le vor obține vor fi diferite.

Cel care obține rezultatele cele mai mari, va obține renta diferențială I. Celălalt va trebui să facă investiții suplimentare de capital va obține renta diferențială II.)

EVALUAREA

Puneți din nou întrebarea cu care ați început lecția. Întrebați câți dintre elevi și-au schimbat părerea în legătură cu forma de venit pe care ar dori să o realizeze. Numiți unul dintre aceștia pentru a explica de ce optează acum pentru o altă formă de venit.

INCHEIERE

Reluați principalele probleme discutate în lecție pe baza următoarelor întrebări:

1. **Care sunt principalele forme de venit?** (Răspuns: *Salariul, profitul, dobânda și renta*)
2. **Cine obține aceste venituri?** (Răspuns: *Posesorii factorilor de producție.*)
3. **Care este factorul fundamental de care depinde mărimea veniturilor?** (Răspuns: *Productivitatea*)

EXTINDERI

Discutați cu elevii despre rata dobânzii reale și nominale și protejarea veniturilor populației în condiții de inflație.

FORMELE DE VENIT

Numele elevului _____

Folosind informațiile din Anexa: *Formele de venit* caracterizați, la alegere, o anumită formă de venit.
Completând spațiile libere:

Forma de venit aleasă _____

- cine obține venitul respectiv

- cum se justifică obținerea acestui venit

- care sunt indicatorii folosiți pentru a exprima venitul respectiv

- ce forme poate avea

- ce factori influențează mărimea venitului respectiv

FORMELE DE SALARIU

Salariu de bază și adaosuri

Salariu brut și net

Salariu nominal și real

Salariu individual și colectiv

TIPURILE DE PROFIT

Profitul normal și supraprofit

Profitul legitim și nelegitim

Profitul legal și nelegal

Profitul brut și net (admis)

Formele de venit în economia de piață

	Salariul (S)
Cui revine	Posesorilor factorului muncă
Forme și indicatori	<p>Salariu nominal = SN</p> <p>Salariu real = SR</p> $SR = \frac{SN}{P}$ <p style="text-align: right;">P = prețurile</p> $I_{SR} = \frac{SR_1}{SR_0} \cdot 100 = \frac{I_{SN}}{I_P} \cdot 100$ <p>Salariu brut - net Salariu individual - colectiv Salariu de bază Salariu în acord - în regie - mixt</p>
Factori	<ul style="list-style-type: none"> - Munca depusă - Pregătirea profesională - Productivitatea muncii - Motivația economică - Condițiile de muncă - Puterea sindicatelor

Formele de venit în economia de piață

	Profitul (Pr)
Cui revine	Posesorilor capitalului
Forme și indicatori	$P_r = V - CT$ <p style="text-align: right;">V = venitul încasat CT = costul total</p> $P_r = P - CTM$ <p style="text-align: right;">P = prețul CTM = costul total mediu (unitar)</p> <p>Rata profitului:</p> $R_{pr} = \frac{P_r}{CT} \cdot 100$ $R_{pr} = \frac{P_r}{CA} \cdot 100$ $R_{pr} = \frac{P_r}{K} \cdot 100$ <p style="text-align: right;">CA = cifra de afaceri K = capitalul utilizat</p> <p>Profit normal - supraprofit Profit legitim - nelegitim Profit admis</p>
Factori	<ul style="list-style-type: none"> - Prețul - Volumul producției și al vânzărilor - Costul - Structura producției - Viteza de rotație a capitalului - Mărimea salariilor, rentelor și a dobânzilor plătite din încasări

Formele de venit în economia de piață

	Dobânda (D _p ; D _i)
Cui revine	Băncilor și deponenților
Forme și indicatori	<p>Dobânda simplă:</p> $D/an = C \cdot d'$ <p style="text-align: right;">C = creditul d' = rata dobânzii D = dobânda</p> $d' = \frac{D}{C} \times 100$ <p>Dobânda compusă:</p> $D = C \cdot (1+d')^n - C$ <p style="text-align: right;">n = nr. de ani pentru care se acordă împrumutul</p> <p>Profitul bancar:</p> $P_r = D_r - D_p - \text{Chelt. Fcț. bancă}$
Factori	<ul style="list-style-type: none"> - Raportul dintre cererea și oferta de credite - Rata inflației - Durata acordării creditului - Riscul - Tipul de credit

Formele de venit în economia de piață

	Renta
Cui revine	Proprietarilor de teren (sau ai unor factori rari)
Forme și indicatori	Rentă funciară Rentă diferențială: - I - II - absolută Rentă de monopol
Factori	- Raportul cerere-ofertă pe piața terenurilor sau a factorului rar - Mărimea și fertilitatea terenurilor - Cheltuieli pentru întreținerea și creșterea fertilității solului